

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 80— Cor.
Pe jumătate an . . . 40—
Pe 8 luni . . . 20—
Pe o lună . . . 7—

Pentru România și străinătate:

Pe un an . . . 100 franci

Telefon

pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA
Strada Zrinji Nr. 1 a.

INSERȚIUNILE

se primesc la administrația.
Mulțumite publice și Loc
deschisă costă știrul 1 Gor.
Manuscrisurile nu se in-
napolază.

Problema viitorului.

Nu-i frază când vorbim despre era surprinzătoare. Ce azi ni-se pare vis, mâine e realitate. Țări și puteri se dărâmă, și alte să ivesc. Și acela este fericit popor care are conducători înzestrați cu gândire vie și orizonturi largi de vedere.

Pretutindenea vedem o concurență uriașă între evenimente, proiecte și gândiri ca din amalgamul creației să se făurească un viitor strălucit.

În urma acestora nu ne surprinde de loc, că Boemia un stat care încă nu e alcătuit cu eu desăvârșire își pretinde drept asupra unor colonii germane, ce mâine poate i se vor da. Aceasta e evoluția unei gândiri profunde, căci dezvoltarea unui stat mare nu o puteți închipui fără colonii. Nici România-Mare nu poate refuza problema coloniilor. Adevărat că la moment are un teren larg de colonizare internă, dar colonia nu e menită numai pentru așezarea prisosului de oameni ci e o trebuință economică și un izvor de existență.

Războaiele deceniilor trecute mai toate au fost războaie pentru colonii. Războiul spaniol-american, războiul bur, ruso-japonez și multele conferințe (e. conferința Marocco), ne dovedesc în mod netăgăduit, că cele mai grave probleme ale politicii mondiale cad afară de pământul Europei. Chiar și în războiul de curând sfârșit, chestiunea politică a coloniilor încă a jucat un rol important.

Problemele aceste însă nici acum nu vor avea o deslegare desăvârșită. Țările civilizate aproape toate și-au luat parte din colonii. Înainte cu câteva decenii mai putea fi vorba despre teritoriu fără stăpân, acum însă și ținuturile pustii dela polul nordic și sudic încă sunt privite de o problemă a coloniilor, fiindcă dezvoltarea popoarelor pretinde tot mai multe colonii.

Dezvoltarea repede, culturală mișcă populația și ea nu să mulțumește numai cu o colonizație internă. Precum Boemia, așa și România-Mare, precum și Jugoslavia are nevoie de colonii, ca dezvoltarea lor economică să fie cât mai intensivă.

România Mare are o așezare geografică foarte favorabilă. Marea care e izvorul mărimii unui popor îi oferă darurile sale bogate. Nu așa cu Boemia care peste teritoriile străine, prin porturi străine poate și pe năi străine își va putea ajunge coloniile. De aceea desfășurarea evenimentelor vor cere imperativ deslegarea problemei coloniilor.

Războiul mondial a atras punctul de gravitație a politicii internaționale numai pe o clipă dela Oceanul Pacific spre bătrâna Europa. La răsărit încep să se ridice nori grei. Doar Japonia își cere răsplată cuvenită pentru serviciile aduse, și pretensiunile ei nu vor fi mici. Abstrăgând că va cere mână liberă în China și Siberia, va pretinde insulele germane din Oceanul Pacific și abrogarea dispoziției ce oprea imigrația lor la Ca-

ifornia. Aceste două chestiuni din urmă încă vor amenința viitorul de înflorire a Americii. Iar dacă China să va ridica azi mâne cu o repeziciune ca Japonia, nu peste mult vom sta în fața pericolului rasei galbene.

Până acum Europeanul e ocupat și stăpânit fără piedică, concurentul temut însă se anunță.

Însăși coloniile stăpânite de European să ocupă cu nouă probleme. Dreptul de liberă dispunere nu poate fi privit numai pentru popoarele din Europa, chestii naționale se ivesc și în colonii. Aici soldatul care a luat parte în luptele europene, duce cu sine idei și gândiri înălțătoare, necunoscute de frații lor de acasă. Însă e greu să fixezi un grad de cultură de unde se începi dreptul de liberă dispunere.

Că independența nu va să zică despărțire economică și nu exclude nici conclucrarea politică ne arată Australia și Canada. Greater Britain a avut mai mulți inimiți în însăși Anglia decât în Canada și Australia. În Egipt însă lucru nu stă așa.

Din idea alianței popoarelor să va forma unitatea statelor. Poate că idea aceasta deocamdată nu va triumfa, ea însă să apropie de desnoământ cel puțin în Europa din care ca urmare firească va naște comunicație liberă, comerț liber și dezvoltare economică liberă și bani egali. Numai așa vor trăi în pace popoarele Europei. Nu e voie ca în viitor un popor să se desvoalte pe socoteala celui alt. Iar problema aceasta nu să poate despărți de comisiunea coloniilor țărilor europene. State unite pretind colonii comune!

Azi poate e numai vis, mâine deja realitate.
Dr. N. M.

Decretele-lege despre Unirea

Ardealului, Bănătului și părțile locuite de Români din Ungaria cu România.

În Monitorul oficial al guvernului român a apărut sfîntirea voinței tuturor Românilor dela Carpați până la Tisa de a se uni cu România sub o singură coroană și sub domnia Majestății Sale regelui Ferdinand I. stăpânul tuturor Românilor dela Nistru până la Tisa.

Ferdinand I.

Prin grația lui Dumnezeu și voința națională, Rege al României,

La toți cei de față și viitori, sănătate:

Asupra raportului prezidentului Consiliului nostru de miniștri sub Nr. 2.171 din 1918, luând act de hotărârea unanimă a adunării naționale din Alba-Iulia am decretat și decretăm:

Art. I. Ținuturile cuprinse în hotărârea adunării naționale din Alba-Iulia dela 18 Noembrie v. (1 Decembrie n.) 1918 sunt și rămân de-a pururea unite cu regatul României.

Art. II. Președintele Consiliului nostru de miniștri este însărcinat cu aducerea la îndeplinire a decretului-lege de față.

Dat în București la 11 Dec. 1918.

Ferdinand.

Ioan I. Brătianu,

prezidentul Consiliului de miniștri și ministru de externe. — Nr. 3631.

Ferdinand I.

Prin grația lui Dumnezeu și voința națională, Rege al României,

La toți cei de față și viitori, sănătate:

Având în vedere decretul-lege sub Nr. 3.631 din 11 Decembrie 1918, am decretat și decretăm:

Art. I. În mod provizorie și până la totala organizare a României întregite, însărcinăm cu conducerea serviciilor publice din ținuturile prevăzute în decretul-lege Nr. 3631 Consiliul dirigenț ales în adunarea națională dela Alba-Iulia din 18 Noembrie (1 Decembrie) 1918.

Art. II. Vor rămânea în administrația guvernului regal: Afacerile străine, armata, căile, ferre, poștele, teleghele, telefoanele, circulația financiară, vămile, împrumuturile publice și siguranța generală a statului.

Art. III. Ținuturile unite cu regatul României prin hotărârea adunării naționale dela Alba-Iulia, vor fi reprezentate în guvern prin miniștri fără portofoliu.

Art. IV. Pentru lucrările cari privesc aceste ținuturi se vor mai numi prin decret regal pe lângă apartamentele ministeriale, după propunerile miniștrilor fără portofoliu, consilieri speciali.

Art. V. Consiliul dirigenț în primul rând are misiunea de a ne prezenta în cel mai scurt timp, pentru ținuturile asupra cărora se întinde administrația lui, proiectul de reformă electorală pe baza votului universal și proiectul de reformă agrară.

Art. VI. Președintele Consiliului nostru de miniștri este însărcinat cu aducerea la îndeplinire a decretului-lege de față.

Dat în București la 11 Dec. v. 1918.

Ferdinand I.

pentru Consiliul de miniștri și ministru de externe. — 3632.

Ion I. Brătianu.

Legile-decrete de mai sus au fost predate Majestății Sale regelui Ferdinand spre întărire cu următorul raport al dlui Ionel Brătianu, președinte al Consiliului și Ministru al afacerilor străine:

Sire! De veacuri neamul românesc tinde spre unitatea lui. De aceea, când prin războiul general, o parte din omenire a dus lupta pentru libertate și drepturile națiunilor, Regatul român a socotit de datorie lui să se alipească acestor puteri și împreună cu ele să-și jertfească fiii pentru desrobirea fraților noștri asupriți. După mari suferințe vitejia mîmănată a ostirei noastre își găsește răsplată. Alături de gloriosii ei aliați, România, — patria mamă, — iar peste Carpați Români, cari împreună cu noi de atîta vreme așteptau ceasul întregirii neamului, îndatăce și-au putut spune gândul, au proclamat prin marea adunare dela Alba-Iulia unirea lor necondiționată și de-a pururea cu regatul României.

Delegația adunării naționale a înfățișat Majestății Voastre actul unirii, pe care cerem prin decretul de față Majestății Voastre să-l întărească spre a da o formă definitivă unității noastre naționale, acum deplin înfăptuită pentru toate ținuturile locuite de Români.

Unirea aceasta, în ziua când marii noștri aliați sunt învingători, izvorăște din puterea soldaților noștri și din voința hotărâtă a Românilor de pretutindeni.

Ea se întemeiază pe ființa însăși a neamului românesc, care aproape două mii de ani, în mijlocul vitregilor vremi, a știut să-și păstreze neatîms caracterul de conștiință națională.

Ea se razimă pe cerințele istorice care îi impun desființarea tuturor granițelor nedrepte și nefirești și statomnicirea Statelor după legile naturii. Ba e voită în sfârșit de nevoile neamului

romănesc care numai prin unirea laolaltă a tuturor fiilor lui își poate îndeplini cu folos pentru omenire și cu strălucire pentru el chemarea civilizatoare în această parte a lumii.

Conștiințind prin acest decret-lege voința adunării din Alba-Iulia, Majestatea Voastră înscrie în istoria poporului român de totdeauna și de pretutindenea cel mai mare act al istoriei noastre naționale, acel pentru care generații întregi au luptat și au murit, acela, în nădejdea căruia au trăit dela Nistru și până la Tisa toți Românii, despărțiți de-o soarte nemiloasă, și puneți Sire pentru vecie temelie unei Români-mari și a unei vieți naționale pe care să se poată de aci înainte desvolta în pace și în fericire întreg neamul românesc.

Sunt cu cel mai profund respect, Sire, al Majestății Voastre prea plecat și prea supus servitor.

București, 11 Dec. 1918.

Președintele Consiliului de miniștri și ministru de externe

Ioan I. C. Brătianu.

Preluarea administrației.

Funcționarii maghiari din comitatul Târnava mică au depus jurământul.

Diciosânmărtin. — Azi, Mercuri 8 Ianuarie, a convocat noul prefect, Marcián Călușiu, adunarea tuturor oficialilor. Deschide adunarea și vorbind românește declară de acum înainte de limbă oficială a comitatului limba română. Strigăte să trăiască. Incepe vorbirea amintind decretul de anexare a Regelui Ferdinand. La amintirea numelui Regelui Ferdinand se aud câteva strigăte în ungurește: *éljen! Românii din galerie aplaudă sgomotos. Prefectul declară, că Românii vor governa liberal, doresc cu toții în frunte cu Regele, un sistem democratic, radical. Nimic nu-i stă să depună jurământ, și totuși 100 oficiali unguri depun jurământul. Singurul oficial român, secretarul prefecturii, dr. Zaharia Boila depune ca cel dintâi jurământul românește, ceilalți ungurește.*

Când prefectul părăsește sala toți izbucnesc în aplauze.

Deva. — Prefectul numit de Consiliul dirigent pentru com. Hunedoara, Vasinca a preluat administrația în acest comitat și a făcut propunere pentru numirea șefilor de birouri, români, pe întreg teritoriul comitatului.

Cetatea Bălgradului.

Inainte de ce am isprăvi cu trecutul cetății, să vedem starea din trecut și de acum a Bălgradului și locuitorilor lui. Bălgradul este alcătuit din două părți: cetatea și orașul. Cetatea se înalță pe o mică ridicătură și e împrejmuită cu șanțuri uriașe zidite din cărămidă. Ele merg în unghiuri în jurul cetății, având 7 bastioane. Intrarea în cetate se face pe două locuri: pe partea dinspre răsărit și pe cea din apus. În partea de către oraș e poarta cea mare numită a lui Carol, deasupra căreia se înalță statuia împăratului Carol III, chipuri de Turci călcați în picioare, arme de rebel, vulțuri ș. a.

Sub poartă e odaia în care a fost închis Horia, capul răscoalei Românilor din 1784. Cloșca a fost închis unde e pavilionul de locuințe a oficerilor, iar Crișan sub poarta cea nouă.

În stânga dela poarta cea mare se afla pe vremuri reședința metropolitului român și biserica catedrală, zidită în mare parte de Mihaiu-Viteazul. Pe locul acela s'a zidit brutăria militară.

În cetate, care era locuită mai ales de miliție, aflăm mai multe cazarme și întocmiri pentru miliția de toate armele, apoi vechea biserică catedrală rom. cat. în care sunt înmormântați unii din cei mai de seamă oameni din trecut ai Ardealului ca Ioan Corvinul, Ladislau Corvinul, regina Isabela și Ioan Sigismund, principele Ardealului Andreiu Băthory, înmormântat de Mihaiu-Viteazul, Apaffy I, contele Ioan de Brandenburg, G. Rákoczy I, Gavril Bethlen.

Reședința de acum a episcopului rom. cat. a fost pe vremuri locuința principilor ardeleni. În aceasta s'a prezentat la 1599 — înaintea lui Mihaiu-Viteazul — săcuiul cu capul lui Andreiu Băthory.

În promenada din cetate aflăm monumentul ridicat spre aducerea aminte a generalului Lossenau și soții cari în revoluția din 1849 au căzut la podul Simeriei și monumentul luptei dela Custozza (1866) care ne arată bravura oșteanului român.

Tot în cetate mai aflăm gimnaziul și institutul teologic rom. cat., cîm și alte lucruri vrednice de luat în seamă. Aici era odinioară și monetăria țării.

Cazarma de infanterie a fost zidită de principele Bethlen pentru colegiul reformat care pe timpul său era în Bălgrad, dar care mai târziu a fost strămutat la Aiud unde se aflau moștile colegiului.

Vechiul oraș al Bălgradului în trecut nu se afla pe locul unde e acum, ci în dosul cetății dinspre apus. Acesta la zidirea cetății, a fost dărâmat până în temelii, iar locuitorilor, pe lângă resuscipărarea primită, li s'a dat să-și zidească locuințele pe locul unde se află acum orașul. Ruinele vechiului oraș acum nu se mai cînesc.

Cu prilejul demolării orașului cei mai cu dare de mână și nobilimea mai de frunte au părăsit Bălgradul și s'au așezat în Cluj și Aiud, iar ceilalți, cu banii primiți ca desdaunare, și-au zidit casele pe locul statorit și astfel s'a format cu timpul orașul de acum. De aceea, ca oraș nou, aflăm străzile Bălgradului regulate, duse în linii drepte.

Se spune, că la dărâmarea vechiului oraș vre-o 50 de proprietari de case n'au vrut să primească banii de răsucipărare și pe lângă toate somările dirigătorilor, n'au putut fi înduplecați să-și părăsească vetrele. Urmarea împotrivirei însă a fost tristă; casele lor au fost bombardate cu tunurile și ei și-au aflat sfârșitul sub dărâmăturile lor.

De orașul Bălgrad se mai țin și suburbiile Maierii, Heius, Lipoveni și Partoș, cari se întind în jurul lui.

Maierii și Heiusul până la 1848 era comună (sat) și se ocărnuia deosebit de oraș. Maierii era locuit de Români jeleri ai episcopiei catolice, iar cei din Heius, ca iobagi erariali (fiscușești) erau folosiți ca plutași la aducerea sărei pe Murăș dela Uioara.

În Maieri mai locuiau pe vremuri și mulți pânzari, de aceea biserica gr. or. se numește biserica pânzarilor.

Biserica gr. cat. din Maieri, zidită pe banii de răsucipărare pentru catedrala din cetate, se mai numește și mănăstire.

Pentru săparea șanțurilor cetății au fost aduși la 1715 în Bălgrad iobagii erariali din Lipova. După 20 ani de muncă la acele șanțuri ei au fost mântuiți de iobăgie și li s'a dat loc să-și zidească locuințele unde să se așeze pentru totdeauna — partea de lângă oraș. În scurt ei au întemeiat suburbiul numit Lipoveni, zidind și biserică frumoasă.

Mai târziu, fiind Românii din Lipoveni de legea gr. or. pe care în butul tuturor asupririlor n'au vrut s'o schimbe, sub domnia Mariei Theresia (1755) li s'a răpit biserica și ea a trecut în stăpânirea Românilor de curând uniți cu Roma. Abia pe timpul împăratului Iosif II, după 1780, li s'a dat voie să-și zidească o nouă biserică pe locul din apropierea pieței orașului, unde cu ajutorul negustorilor de Levantă au și zidit biserica de azi.

Ca măestri la zidirea cetății au fost aduși diferiți Nemți de prin părțile Austriei, cari s'au așezat și ei în Bălgrad, zidindu-și locuințele pe teritoriul numit Glacis.

În trecut ei încă au format o comunitate deosebită de oraș, avându-și dirigătoriile sale și numai la 1850 s'a încorporat la acesta.

La depărtare de câțiva klm. dela oraș, pe marginea Murășului, unde trecem la Oarda de jos, aflăm Partoșul care asemenea se ține de Bălgrad.

Înainte de a fi tren în țară, sarea dela Uioara se transporta înspre șesul Ungariei cu plutele pe Murăș. La Partoș se pregăteau pe vremea aceea plutele și locuitorii lui erau toți plutași. După numele de Partoș, care se trage dela latinescul por-

Sosirea președintelui Masaryk în Praga.

— Momente ce nu-și pierd actualitatea. —

Dacă a putut fi vre-odată fericit un pământean a avut dreptul să fie președintele republicii cehoslovace Toma Garrigue Masaryk, în ziua de 21 Decembrie, când a pășit pentru întâia dată în capitala țării sale renăscute, ca președinte al ei. În timp ce vedeam cu acești doi ochi pământeni sutele de mii de oameni, îmbrăcați de sărbătoare, cum îl aclamă, în timp ce auzeam imnul ceh cântat de muzici militare, de muzici de ale veteranilor și ale societăților diferite, de întreagă mulțimea, cu mic cu mare, mă întrebam mereu: Poate fi pentru un muritor pe suprafața pământului o satisfacție sufletească mai mare, decât să se vadă încunjurat de un neam întreg cu atâta dragoste nefăcără și urmat pe cărările arătate?

Președintele Masaryk este un filosof. Știe că alt filosof a spus-o lapidar: nimic nu poate fi numit fericit înainte de moarte! De sigur — dar profesorul Masaryk a privit de atâtea ori morții în față, s'a ostenit — cuvântul e prea palid — a suferit calvarul opresiunii neamului său, aducând atâtea jertfe, aproape supra-omeneste, încât orice ar veni de aici înainte în cale președintelui Masaryk, în urma tenacității de care a dat probe, va învinge, smulgând din complexul evenimentelor cu tăria unui filosof ceea ce poate fericit o inimă omenească mare: mulțumirea sufletească.

Dacă e vorba să se entuziasmeze tinerimea unui neam de caracterul unui om, a unei individualități, viața unui Masaryk poate forma multe puncte de mănecare pentru o astfel de pedagogie înțeleaptă, căci ce poate fi stimulent mai mare spre manifestări cinștite, culturale, ca viața unui fiu de birjar, care după ce ajunge lăcătuș și călău la un faur, s'apucă de carte și — ținut la școala din Brünn cu mare greu (mama i-a dus penele pentru perinele de pat și două pâni la înscriere!) — ajunge rând pe rând din treaptă 'n treaptă tot mai sus până la rangul de președinte al Republicii?

Cărțile sale de sociologie sunt cetite cu mare interes — prelegerile sale universitare erau cercetate ca cele ale lui Enric Bergson în Paris, călătoriile sale numeroase prin Europa, Asia, America i-au deschis orizonturi cum nu s'au deschis multor muritori din ziua de azi — un adevărat „om” predestinat de soartă să conducă o parte din omenire.

Ceea ce formează nota caracteristică a spiritului său este *marele său simț de responsabilitate*. Președintele actual al Republicii cehoslovace, a adâncit problemele moralei, ale eticei — a scris volume clasice în privința aceasta — și dacă a ajuns să fie stăpân în palatul împăraților habsburgi are să o mulțumească preocupărilor sale filosofice — de mulți ridiculizate înainte de războiu — preocupări, cari au culminat în teza că între morală și politică nu ne este iertat să suferim nici o prăpastie.

Cu teza aceasta s'a apropiat Masaryk de prin-

ciplinele lui Wilson și amândoi „filosofii” cu „nasu 'n nori” sunt gata acum să formeze lumea după principiile sănătoase ale minții muritorului „medic diplomat”, neuns cu „macchiavellismul” politicianilor de moda veche.

De aceea se poate bucura într'adevăr unul, căruia-i zace la inimă viitorul omenirii, dacă vede în fruntea unui stat o personalitate de talia lui Masaryk.

Dacă e vorba să-mi dau seama despre impresiile câștigate în decursul celor două zile de sărbătoare națională — le pot sintetiza într'o singură propoziție astfel: a fost un Ceahlău de bucurie al poporului ceh! Serbările de mai nainte de pe străzile orașului Praga au fost frumoase și înălțătoare — ceea ce s'a petrecut însă în decursul acestor două zile a întrecut toate așteptările. Poporul ceh știe să se manifeste la serbările sale naționale — aceasta o recunoșc chiar și germanii — cum s'a manifestat acum a satisfăcut însă chiar și așteptările cele mai pretențioase.

Lumea venise de dimineața la gara Wilson (fosta Francisc Iosif) să aștepte sosirea președintelui — cu toate că știa că va sosi abia pe la 1, la prânz. Străzile principale pe unde avea să treacă cortegiul de gală erau tixite de lume, cum poate fi tixită o stradă, ca să arunci un ac cu gămălie și să n'aibă pe unde să cadă la pământ.

Salve de tun, sunet de clopote, mii, zeci de mii, sute de mii de brațe omenești, ridicate să aclame, fluturări de batistă, de stegulețe naționale

tus, se crede, că și pe vremea Romanilor era aci un port pentru transportarea sărei pe Murăș.

Balgradul are peste 12.000 locuitori. Din aceștia mai bine ca a treia parte sunt Români, ceilalți Evrei, Maghiari, Nemți ș. a. În Balgrad e neobișnuit de mare numărul Evreilor. Cauza e a se afla în împrejurarea, că în veacul XV când au venit în Ardeal, din partea stăpânirii li s'a dat Balgradul ca loc de așezare. Negotul aproape tot e în mâna lor.

Până când Maghiarii aveau în stăpânire oficiile, Nemții și Sașii meseriile, grosul Românilor a rămas tot la coarnele plugului.

Nu e vorba, sunt între Români și mulți meseriași de toate bransetele, cu negotul însă și alte lefterii cu venit nu s'au prea indeletnicit în trecut.

Să sperăm, că în viitor se vor folosi și ei în măsură tot mai întinsă de învățarea meseriilor și de instituturile de învățământ pe cari le au la îndemână.

Nic. Simulescu.

Școala românească.

— Crâmpeie. —

Treisprezece ore la săptămână se propunea ungurește în școala conf. română cu un învățător și 39 ore în cea cu șase: tocmai jumătate din orele prelegerilor. A fost sarcină grea și amară pentru școlarele române limba maghiară până la 1907 —, de aici încolo, dela legea apponyană a fost chin, vai și tortură.

Gemea școala de *mi ez? mi az?* Răspundea elevul papagalicește, de câteori în loc de ținutul de miazăzi-răsărit spunea „A délkeleti Kárpátok vidéke” și în loc de Ion Huniade „Hunyadi-János”. Iar când intelectul școlarului ambițios s'a săturat și buimăcit de „az”-uri și „ez”-uri, vedeai cum caută în neant; o roșată fină îi năpădea obraji, ș'apoi lacrimi amare curgeau șiroiu.

Greu și dureros plâneau școlarii, sub povara grea și păgână a limbei maghiare și înecat de lacrimi și amărât de durere a fost sufletul învățătorilor români din țara ungurească.

Bietul țaran român a fost târât pe la judecătorii fără a avea vr'o vină, a fost pedepsit, impilat și batjocurit de fiecare jidănaș, dar clasă socială mai trudită, năcăjită și mai oprimată decât învățătorii români din Ungaria n'a fost. Nime n' n'a beut mai multă otravă și n'a suferit mai multe amenințări obraznice, dojene brutale, pedepse aspre și suspendări, decât învățătorii români. Școala românească în Ungaria, a fost „valea plângerilor”,

pe care s'a scurs în șiroaie tot puvoiu ungurese, toată durtatea asiatică și încăpăținarea turanică, și azi și mâne, așa au de-a rândul...

Zile întregi trebuiau să învețe școlarii câteva cuvinte papagalice, ca mai apoi să le uite, — în vreme ce puteai preda multe bucăți de cetit ca să aprinzi dorul de carte, ori să exercezi exemple matematice ori experiențe fizicale, de folos în viață, — ei, dar legea cerea și „domnul inspector” pretindea!

Țara ungurească pentru școala românească, școlari și învățători, a fost iadul pe pământ: schingiuire, hulă și batjocură.

Și a fost...

La Alba-Iulia, în ziua istorică, poporul român cu mic cu mare, câte 4 în rând, cu steag tricolor, cânta cântece eroice. În fruntea lui pășiau învățătorul și preotul. A fost acolo mult popor și mulți învățători civili și militari. Mare a fost însufletirea tuturor, au auzit multe vorbe bune și frumoase din gura lui Vlad, Vaida, Goldiș, Pop și Maniu, — au auzit și-au înțeles, că *școala i-a luminat*. Glasul aghiereilor l-au auzit și au cunoscut glasul păstorilor: *școala i-a învățat*. Toată suflarea țăranilor striga: Trăiască România-Mare, trăiască Regele, trăiască Regina, căci școala românească *i-a pregătit*...

Școala românească a crescut pe Goga, Maniu, Goldiș, Vaida, Vlad, Pop, dr. Lupaș —, întreagă pleiada celor ce atât de minunat și însufletit cuvântau, tot școala română i-a crescut pe cei 100 mii, — școala —; școala învățătorilor români, cari au știut să secere fără să adune polomida și au treerat fără de neghină!

Sunt cucerit de cugetul care frământa sufletul învățătorilor români: *Să avem școala cu limba de propunere numai românească, cu inspectori români; pentruca apoi să muncim*. A fost un dor și o rugăciune fierbinte a sufletului lor obidit.

Și acum iată ziua triumfală.

Bucurați-vă și vă veseliți, voi învățătorilor români; voi ați plămădit România mare, — acum însă, vorba fratelui oficer venit din vechiul regat la Alba-Iulia, *muncă, muncă și iar muncă*.

Avem țară mare, mândră și bogată, cu 14 milioane de Români harnici la muncă și la războiu. Școala românească cu limbă de propunere numai românească, cu administrație și inspecție făcută de voi, — vom avea. Știți că ni-e încă mare numărul analfabeților și mic al meseriașilor și indu-

ștriasilor români. Țăranul, pe unele locuri, încă tot slab lucrează, gunoiește pământul și hrănește vitele. Grădinăritul, igiena, estetica — ne așteaptă. Munca, cruțarea — ne cer. Ș'apoi țăranii, negustorii, industriașii adunați în înșotiri și societăți de lectură și sport — și *să nu fie casă, care să nu-și aibe cărțile de cetit și ziarul*.

Toate izvoarele gândirii noastre răsletite, cari au gemut sub piatra de moară a unui spirit păgân, — vor trebui să iasă la lumină, să curgă limpede pe alvia gândirii și să se unească într'un râu de cuget și muncă românească; toate energiile resfirate, școala română va trebui să le acapareze.

Școala română prin sudoarea feții sale, trebuie să producă și creieze: *știință și artă românească*.

Cei chemați iesiți — și muncii!

B.-Comlos.

T. Bucurescu.

Sârbii au izolat Banatul.

Cu ziua de 8 Ianuarie Sârbii au izolat cu totul Banatul de partea dreaptă a Mureșului. Închiderea graniței e în vigoare începând dela Seghedin în tot teritoriul ocupat de Sârbi. Dispoziția aceasta s'a luat din partea comandantului suprem al trupelor sârbești de ocupație. Cu motiv se aduce, că vreau să împedec exportarea dinarului sârbesc. De altă parte se afirmă, că în timpul cel mai scurt se va introduce administrația sârbească în Banatul întreg.

Închiderea Banatului este păgubitoare în măsura cea mai mare de aceea nici nu poate ținea mult.

Nu-i departe nici timpul, când conferința de pace va face rânduială deplină și Banatul va ajunge în stăpânirea Românilor, dupăcum cere dreptatea.

Comandantul francez din Seghedin în contra închiderii Banatului.

Comandantul trupelor franceze din Seghedin a trimis comandei supreme franceze o telegramă ca să scoată din vigoare ordinul, care oprește orice export din Banat, pentrucă alimentarea trupelor franceze întimpină cele mai mari greutăți.

Ententa contra abuzurilor armatei sârbești.

Ziarul „Corriere della Sera” se ocupă de chestia iugo-slavă și scrie, că comandantii trupelor engleze și franceze din teritoriile ocupate au primit instrucții, ca să păsească energie în contra abuzurilor săvârșite de trupele iugo-slave în Klagenfurt, Marburg și Banat.

ale tuturor națiunilor eliberate (cu bucurie am văzut multe stegulețe românești) — iată ce ne-a fost dat să auzim și să vedem în decursul sosirii președintelui Republicei.

Cei ce au fost în Praga știu cât este de largă strada lui Venceslau și cât e de gigantic muzeul principal, din dosul statuiei lui Venceslau. Au fost mai bine de o mie de domnișoare și doamne din societatea cehă, cari — îmbrăcate în costumul național — au așteptat aici sosirea sărbătoritului lor. Cineva mi-a spus că are impresia că s'ar fi resfirat un cornet de confetti pe jos. De fapt, de departe aveai impresia că s'au răspândit confetti din belșug.

Dar numai aici aveai impresia aceasta? Cât a ținut drumul de 4 kilometri, dela gară până la parlament, unde președintele a promis că se va ținea de constituția țării, n'a fost locșor unde să nu se fi postat cei dornici de a-și vedea alesul. Coperișele de casă erau ca un furnicar. Ramurile pomilor din fața gării erau arhipline de copii — până și de pe urloaiele caselor fluturau oameni stegulețe, de te minunai de îndrăzneala lor ne mai pomenită.

Intr'un automobil cu corespondenta engleză dna Waterman (Times) mi-a fost dat să văd aceste figuri caleidoscopice în toată frumsețea lor.

Și toate au decurs într'o ordine exemplară! „Sokol”-iști s'au ținut și de astă dată ireproșabil. Unde întindea mâna un „sokolist” ca să dea poruncă, îi urma publicul fără să crâcnească.

Ce delir când au trecut „legionarii ceho-slo-

vacii”! Sosiseră tocmai de pe frontul francez și italian — soldați chipesi, bine echipați, în costume, cari seamănă mult cu cele italiene (numai la mână au alte insignii), cu beretele albastre date pe-o ureche. Iși revedeau patria, după ce au părăsit-o în cea mai mare nenorocire! Apoi garda de onoare a legionarilor francezi, italieni și ruși! Reprezentanții orașelului în care s'a născut Masaryk, 40 țăranii din Göding, în costume naționale. Zecile, sutele de societăți, cu steaguri, cu arcuți de triumf mobile, cu muzici.

La gară au plecat la pământ steagurile lor vre-o 110 societăți de ale „sokolistilor”, când a trecut președintele Masaryk pe lângă ele, după ce a salutat pe miniștri, pe scriitori și artiști, pe clerul înalt, pe reprezentanții „maffiei” cehe (vre-o 40 de persoane, cari au fost de multeori în primejdie de viață pentru spionaj în folosul patriei). Președintele era emoționat până la lacrimi. De multeori și-a dus mâna și batista la ochi și când i s'a spus că cei 40 au fost închiși pentru serviciile aduse neamului, a zimbit zicând: „Bine-am făcut-o, bine!”

Nu și-a dat de rușine meseria de fost profesor nici acum președintele Masaryk — cu o pălărie mare, cu margini late (așa, cum îi arată fotografiile), s'a urcat în automobil — un om aproape de 70, delicat, cu părul cărunt, ochi pătrunzători, calzi, și mișcări cât se poate de neteatrale. — după cum neteatrale și „nediplomată” (în sensul rău al cuvântului) îi este vorba. Și iară altceva: închipuiți-vă! președintele Republicei a dat po-

runcă să i se servească pe lângă pâne și sare, la sosire și un pahar de lapte, în locul sampaniei obicinuite cu astfel de prilejuril (Clătinați din cap, alcoolști pasionați!)

În salonul de primire al gării, unde obicnului să fie primiți împărații habsburgi, și-a revăzut președintele Masaryk prietenii intimi, pe poetul Machar și Herben, pe membrii familiei, și lor le-a spus: „Trăim ca într'o poveste, dar e o poveste a realității, și de aceea să ne bucurăm!” Tot atât de sincer și nefățărît a fost când a declarat cu ocazia felicitării ministrului președinte dr. Kramár: „Iertați-mă dacă nu vă voi spune multe. Nici nu știu ce să vă spun. De patru ani este acesta primul moment, în care sunt atât de atins”. (Cele „multe” le-a spus în decursul activității sale!)

Tot așa s'a prezentat în după amiaza zilei prime în castelul, în care va locui de aici înainte. Fără de nici o poză falsă — ca „om”, care vrea să cunoască și să priceapă.

Cei ce l-au văzut cum se plimbă prin saloanele strălucite, cum dă mâna cu unul, cu altul, cum vorbește, ceva obosit, dar prietenos, confidențial aproape, n'au să uite clipele acestea. Au făcut ochi mari sălile baroc și roccocco, îmbrăcate în brocat și marmoră, cu grandezza spaniolă în pereți! Altă lume, alte obiceiuri!

Seara ni s'au deschis ferestrele dela vre-o câteva saloane ale castelului și oaspeții am putut privi în dragă voie feeria ce ni se oferea ochilor mirați. La picioarele noastre zăcea orașul Praga — iluminat de sărbătoare. Lămpile electrice, reflectoare

Articlii de lege XXXI, XXXII și XXXIII din 1894.

Se împlinesc 25 ani — un pătrar de secol — decând biserica noastră cu drepturi autonome și caracter național geme sub povara nedreptății impusă prin articlii de sus. Știu cu toții că articlii de sus se referesc la așa-numita căsătorie civilă, la confesiunea pruncilor și la registrele matriculelor civile de stat. Guvernele și statul la timpul său au motivat introducerea acestor reforme politico-bisericești, ca și în totdeauna când au cercat stărbirea autonomiei bisericii noastre — cu reforme mai înalte de stat. Biserica noastră a sădit la timpul său introducerea acestor reforme și le socotește și azi, după ce a trecut prin ele, ca astfel de inovațiuni, cari poartă germenele de slăbire a legăturilor credincioșilor față de biserica străbună.

Azi după un trecut de 25 de ani, de când aceste legi au viață, ne putem mai bine da seama, ce pierderi morale a avut biserica noastră pe urma acestor inovațiuni nedrepte.

Pentru ilustrarea acestui trecut ne servesc documente scrise și nescrise. Ca document scris avem matricula botezaților, cununărilor și reposesațiilor; iar ca document nescris avem executarea acestor legi, făcută după rezoanele mai înalte de stat, de către noii administratori ai sfintelor noastre taine bisericești, de către notarii, scriitorii de notari, învățătorii de stat, renegeții și alți vântură țară, toți de acela, cari au urit tainele, biserica și neamul nostru.

Luând în mână și cercetând, cartea bătrână, vechea scriptură a comunelor noastre bisericești, matricula, am dat peste scripte, cari mi-au umplut inima de bucurie și înălțare sufletească, scripte cari se pot eterniza și poetiza în forma, ce a dat-o marele poet Eminescu acestor fel de scrisori, zicând: „când privesc zilele de aur a scriburilor române, mă oufund ca într-o mare de visări dulci și senine”... Am cercetat adevăr matriculele dela anii 1825 până la anul 1894 și am constatat, că în oeeace privește morala și religiozitatea acest răstirup se poate numi epoca de aur a bisericii noastre.

Am constatat adevăr, că în decursul celor 69 ani de zile nu se află atâtea cazuri de nelegiuire câte am aflat într'un an după anul de urgență 1894. Aduc ca exemplu numai un singur caz: în anul 1893 au fost 37 născuți toți însemnați cu înimo-

sul nume de legiuți; iar în anul 1914 au fost 5 născuți, dintre cari 4 au fost înfierați cu semnul crucii, cu numele de nelegiuți. — Și dacă se vor cerceta toate matriculele bisericii noastre vom constata fapte identice cu cele din matricula comunei mele.

Iată pe scurt ce ne povestește matricula. Ne putem închipui acum, ce ne poate povesti viața practică bisericească în legătură cu aceste legi. Sunt abia de 5 ani preot în funcțiune și știu multe; știu adevăr, că nupturionții treceau dela matriculantul civil, cu pălăria pe ochi pe lângă biserică, cu țudula în pălărie, chluind și cântând cântări obscene, netrebuindu-le ajutorul lui Dumnezeu și binecuvântarea bisericii la începutul vieții lor conjugale; știu că matriculantul în loc să dea îndemn credincioșilor de a-și împlini datorițele față de biserică a dat îndemn contrar, negativ; știu că mititelul nou născut Floria și Florian e inclus în matricula botezaților sub numele de Virág, producând astfel sânge rău și neorientare; știu încă multe, iar onorarii mei frați preoți mai bătrâni vor ști și mai multe.

Mulțumim lui Dumnezeu, că acum, când aceste legi își serbează jubileul de 25 ani de viață, putem și noi să ne spunem cuvântul: Credința creștină a bisericii noastre susține, că sf. taine se împărtășesc creștinilor de către ierarhii, și presbiterii după voința bisericii prin revărsarea darului Dzeesc și nu de către notarii, scriitorii de notari, dascălii de stat și renegeții neamului. Funcționarii civili sau miniștri statului pot încheia contracte și pot face legi civile, dar a binecuvânta căsătorii, a boteza pruncii n'au dar de sus dela Dumnezeu, precum n'au nici darul de a sfinti apa, a lega și a deslega, a cuminoca și a face masul.

Și deorece aceste legi în decursul celor 25 ani s'au dovedit de stricăcioase bisericii, neamului, familiei, societății, ba chiar și statului, promovând cu putere nelegiuirile, desfrâul și concubinațul, poporul, biserica și preoțimea orem ștergerea și abrogarea momentană a acestor legi, atât de păgubitoare pentru biserica noastră și pentru neamul nostru.

Prin organul oficial național „Românul” rugăm Prea Veneratele noastre consistoare și pe toți aceia, cari poartă grija și destinele bisericii și neamului ca în conțelegere cu Consiliul nostru dirigenț să ne procure și nouă poporului și preoțimei marea bucurie, că matriculele și sf.

taine, cari 25 ani au fost ca și răpite dela noi și pângărite, să fie depuse din nou cu simfonie pe altarul bisericii și în mâinile acelor, cari așa de mult au luptat și suferit pentru biserica, neamul și legea românească.

Ioan Evuștan, preot.

Intrarea armatei române în Dej.

Ziua de 8 (21) Decembrie 1918 va fi pururea pomenită de Români din Dej și jur. Atunci și-a făcut intrarea fâlnică armata română în orașul Dej. Cu câteva zile înainte se știa că armata română are să vină și publicul se pregătea cu zor de primire. Sosirea a fost signalată pe 8 (31) Decembrie 11 ore a.m. Publicul dornic de a îmbrățișa pe scumpii eliberatori de un lug nesuportabil, purtat de veacuri, încă de pe la 9 ore curgea spre gară. La 10 și jum. ore safele dela gară și peronul sunt arhipline de Români adunați, toți în haine de prăsmuire.

Deoparte sta un pluton de onoare din garda națională română din Dej cu steag tricolor, de altă parte erau grupați membri Consiliului național român com., damele din Dej și reprezentanții autorităților civile. Când, după o întârziere de o oră se zărește trenul, ce venia dinspre Reteag, publicul întreg — câteva sute de oameni — năvălește pe terenul dinaintea peronului dorind unul fiecare din cei adunați să fie cel dintâi la primirea și îmbrățișarea soldaților români.

În sfârșit trenul intră în gară și publicul e rumpe în urale nesfârșite. Ochiul tuturor se înscaldă în lacrimi la vederea bravilor ostasi români. Toți se înbușesc spre capul, în care era comandantul regimentului dl locotenent colonel Racoveanu, care e întâmpinat de dl vicepreședinte al Marelui stat Dr. Teodor Mihali cu un cordial „bine-ai venit”, după ce dna Elefterescu dr. Mihali cu cuvinte emoționante îi predă un frumos buchet de flori. Urale nesfârșite amuză orice discursuri.

Dl locotenent-colonel încununat de damele și intelectualii români face inspecție asupra plutonului de onoare, iar după aceea prinește salutul vicecomitetului comitatens și al primarului orașului — tălmăcite de dl protopresbiter Teodor Hermann —, la cari dl locot. colonel răs-

șezate pe muntele Laurențiu, aruncău dâra de lumină când aici, când acolo, aducând în cercul lor edificile și străzile principale. Așa vedeam teatrul național, împodobit ca o mireasă, așa muzeul cel mare de pe piața lui Venceslau, așa piața din fața primăriei celei vechi, cu catedrala și cu monumentul lui Hus — toate ca într'un caleidoscop minunat. Vitava șerpua pe lângă Vizehrad, unde sunt ruinele castelului Libuși și osemintele oamenilor mari ai poporului ceh. Aveai senzația unui moment sărbătoresc, solemn, epocal. Simțai par'că pulsația unui neam întreg, când îi știai pe toți cei buni ai neamului adunați în clipele acelea în castelul de pe Hradșin, în sălile atâtea timp goale — iar reflecțiilor, cari păreau niște lămpi de ale lui Diogene, cari căutau mereu: „un om”, îi venea să le strigi: nu mai căutați! S'a găsit! Iată-l, e aici: președintele Masaryk!

Minunat oraș! L'am văzută de nenumărate ori, în diferite anotimpuri. Totdeauna își are farmecul sale rare! Poate linea concurența cu oricare oraș de pe lume. Îți amintește Florența și Nürnberg-ul, Roma și Parisul — are străzi, în cari te simți în plin ev-mediu și altele unde simțesti pulsația și atmosfera de oraș mare, modern. Ce viață va avea de aici înainte! Îți rade inima de bucurie când te gândești. Viitorul este al orașului Praga.

...Și privind așa, în noaptea înstelată, din castelul imperial, acum republican, Hradșin, mi-am croit o altă Pragă, o Pragă de peste 50-60 de ani, și mai estinsă și mai bogată, după cum corespunde aspirațiilor îndreptățite ale poporului ceh. Se plănuiesc de pe acum lucruri mari — întreprin-

deri gigantice, cari — să sperăm — că nu vor răni atmosfera poetică a orașului, părțile cari și ele își au îndreptățirea lor, părțile cu edificii din evul mediu.

Serbările s'au sfârșit cu o reprezentație de gală în teatrul național ceh. O reprezentație la care au luat parte numai invitații. S'a dat opera festivă *Libuše* a celui mai mare compozitor ceh, Smetana. Opera aceasta a fost compusă de Smetana pentru viitorime, ca operă „sărbătorească”, într'un local de teatru cum nu i-a fost dat să aibă pe vremea sa. (După cum Richard Wagner a compus „Parsifal”-ul său). Libretul operei lui Smetana tratează o pagină din trecutul mitic al poporului ceh: fondarea dinastiei Premislzilor — căsătoria fiicei lui Cric, Libuša (Libuše), cu Premysl, cel dintâi din dinastie. Conflictul dramatic este simplu de tot: cearta fraților Libuși — neputința ei de a-și împăca, în urma lipsei de autoritate, ce femeie, în fața unuia din frați — împăcarea fraților la mormântul tatălui lor — și căsătoria Libuși cu alesul poporului, de acest ales ascultă și frații împăcați. Farmecul zace în tablourile, cari ni se desfășoară: viața la curtea Libuși, viața cămpenească veche, cu jocurile ei naționale și „tablourile vivante” dela sfârșitul piesei, când Libuša prevestește viitorul neamului ei.

Această prevestire a viitorului strălucit al poporului ceh e punctul de forță. După apoteozarea unirii, a muncii comune spre binele patriei, urmează această prevestire, care — înșește — este primită din partea publicului ceh cu simfonie.

Am mai luat parte încă odată la o reprezentație a „Libuși”, dar între alte împrejurări. O reprezentație neuitată și aceea. Era în Aprilie 1918. Loviturile brutale la adresa poporului ceh se succedau repede. Cehii n'aveau, deocamdată, cum să se apere altfel, decât că și-au căutat refugiul în manifestațiile artistice ale neamului lor (cei buni ai lor lucrau în taină — o vedem aceasta acum). „Libuša” era unul din ventilele de siguranță a dragostei lor de neam. „Libuša” îi îndemna la unire spre fericirea neamului. „Libuša” le arăta un viitor mai norocos decât era prezentul. Când a ajuns „Libuša” din Aprilie 1918 să prevestească viitorul s'au sculat toți spectatorii în picioare, ca un singur om, și — între aclamațiile generale — au cântat imnul național „Care este patria mea?” N'au rămas mulți ochi fără de lacrimă. Cântăreții de pe scenă, publicul din stăliși, toți cântau, toți întrebau: „Care e patria mea?” și patria le apărea în aureola viitorului strălucit independent.

Îmi aduc aminte că și eu mi-am mușcat buza și am strâns pumnii, întrebând pe „Libuša” noastră: „Care este patria mea?” și că am întregit-o în mine, câtă vreme cădeau loviturile grele asupra neamului nostru: „Pentru ce ne chinușe? Pentru ce ne lasă să trăim în liniște, ca Români?” (Aibi mulțumită, Libuše, pentru simțimentele dezvoltate atunci în inima unui Român!)

A doua zi a trebuit să se anunțe prin jurnale că publicul este rugat să se rețină dela manifestații ca acestea, căci altfel direcția teatrului ar fi silită

punde, că armata română a venit pentru asigurarea ordinii, a vieții și a avutului cetățenilor României-mari.

A urmat debarcarea de pe trenurile sosite. Intrarea în oraș a fost pompoasă, glorioasă, vrednică de-o armată mândră și cu trecut măret.

Primirea sărbătorească a armatei din partea Românilor s'a făcut în piața mare a orașului, unde s'a adunat lume imensă de mii de oameni. Înaintea primăriei regimentul a defilat înaintea comandantului și apoi s'a postat în rânduri încheiate în mijocul pieței.

De pe balconul primăriei a vorbit mai întâi dl. Dr. Teodor Mihali adresând dlui locotenent-colonel comandant și publicului cuvinte, cari au stors lacrimi de bucurie, constatând, că visul nostru de aur s'a împlinit, cei pe cari i-am așteptat de mult, au sosit, ca să curme pe vecie suferințele Românilor, îndurate de o mie de ani. Salută armata română în numele Consiliului dirigent urând zile fericite marelui căpitan al ei regelui Ferdinand I. și glorioasei sale dinastii. Urale nesfârșite acoper cuvintele dlui Mihali.

Ia apoi cuvântul prezidentul consiliului comitatens, dr. Liviu Micșa, care prin cuvinte patrunzătoare salută armata în numele consiliului comitatens, în numele Românilor din comitat. Vorbirea dlui Micșa, întreruptă de aprobările dese ale publicului a stârnit adâncă duioșie și bucurie în piepturile tuturor.

Vorbește apoi dl. locotenent-colonel Racovean, care spune, că armata română, care azi a intrat în orașul nostru, a venit să întruohipeze visul Marelui Mihali și numai bucura se poate, că dsale i s'a hărăzit fericirea de-a slobozi din ghiarele asoufite ale klușmanilor secundari pe Români de aici contribuind prin aceasta la împlinirea unei Români frumoase „de la Nistru până la Tisa”. Cuvintele de omagiu la adresa familiei domitoare a împăratului Ferdinand I. sunt acoperite de strigătele și aplauzele frenetice ale publicului.

Se începe în piață apoi o horă mare la cântecul orchestrei militare, la care se înscriu intelectualii și soldații, d-ne și d-soare.

Așa o zi încă n'a mai fost și nici va fi. Cuvintele sunt mijloc prea slab, ca să se poată exprima îndăjuns momentele de atâtea elevare sufletească. *Coresp.*

să închidă teatrul național. Doamna camarilla austriacă, obləduirea mioapă și ticăloasă!

Acum era altceva! Acum putea Emma Destinn, cântăreața sărbătorească a cehilor, fala lor îndreptățită, să cânte „Care-i patria mea?” și răspunsul îl afla în loja președintelui Republicei, în sala plină până 'n cel mai mic colțisor de public în haine de sărbătoare — iată, aici era patria iubită, cea visată de atâtea buni, cari au trebuit să moară pentru dânsa, fără să le fie dat să o mai vadă vre-odată! Și Emma Destinn s'a întrecut pe sine însaș. Nici în Paris, nici în Metropolitan Opera House din New-York, unde este un oaspe bine văzut, nu cred să fi jucat cu atâtea bucurie și succes ca în această seară de gală, când contribuia și dânsa cu arta ei cea mare la punerea temeliei unei patrii visate.

Si s'a mai cântat încă ceva, afară de program. Imnul slovac „Nad Tatrou se blyska” (Fulgeră peste Tatra). Nici imnul acesta nu s'ar fi putut cânta în Aprilie fără de admoniția austriacă!

Îl știam pe părintele Juriga în sală și l-am căutat cu ochii. Nu l-am găsit. Va fi fost într'un fund de loje, cu fruntea ridicată spre cer, cu ochii în lacrimi, cu mâinile împreunate a rugăciune...

Așa s'au terminat festivitățile primirii președintelui Republicei. Mai trebuie să spun că ne-am bucurat din suflet că au decurs așa? E un lucru de sine înțeles simțământul acesta...

Corespondent.

Tulburări mari în Berlin.

Lupte de stradă.

Incepând de Duminecă, Berlinul e teatrul celor mai mari tulburări. Intre trupele guvernului și aderenții lui Liebknecht. Luptele s'au început din motivul, că guvernul a destituit pe președintele poliției, Eichorn, dar acesta având la spatele său grupul olșeviștilor (Spartacus), nu s'a supus. Grupul bolșevist a crezut de potrivit momentul, ca să ia la sine puterea politică. Liebknecht a început să cutreere toate străzile și să țină vorbiri agitatorice. Agentul rus bolșevist, Radek, încă a rămas în Berlin și face propagandă în favorul războiului civil.

S'au început lupte sângeroase între trupele guvernului și Spartachiști. Aceștia au cerut nimicirea rămășițelor de armată și introducerea sistemului de sfaturi militare și de ale muncitorilor. După ce nu li s'a împlinit cererile, au început lupta împotriva guvernului: De atunci luptele sângeroase de stradă nu s'au mai sfârșit. Sunt mulți morți și răniți de amândouă părțile.

Știrile, cari sosesc, sunt foarte contrazicătoare, se pare însă, că poziția guvernului s'a întărit pentru că Liebknecht a început din nou tratative cu guvernul Scheideman-Eberth. Fapt e însă că partea cea mai mare a Berlinului e ocupată de grupul Spartacus și e înțelegere că guvernul va putea înfrânge puterea acestora, cum de fapt e hotărât să lucreze.

Mai nou se anunță, că au sosit trupe credincioase guvernului și că s'a proclamat stăruială. Astăzi în Berlin sunt ca la 100 de mii de soldați.

Mișcările bolșeviste din Germania pot să împiedece mersul tratativilor de pace și să provoace un nou războiu. Mareșalul Foch a primit chiar instrucții, să întrerupă tratativele pentru prelungirea armistițiului, dacă în Germania continuă anarhia.

Telegrama lui Foch privitor la prelungirea armistițiului.

Guvernul german anunță, că mareșalul Foch, a trimis președintelui comisiei germane de armistițiu o telegramă, în care îl face atent, că contractul de armistițiu expiră în 17 Ianuarie și guvernele aliaților nu și-au dat învoirea la prelungirea acestuia până la subscrierea păcii preliminare. De aceea aliații provoacă pe plenipotențiații germani, cari au iscălit contractul de armistițiu, ca să se întrunească spre a discuta prelungirea armistițiului pe timpul după 17 Ianuarie. Comandantul suprem al aliaților propune comandantului german, ca întrunirea să se întâmple în Trier, în 14 ori 15 Ianuarie înainte de amăzi, în aceleași condiții ca în Decembrie.

Clémenceau contra anarhiei din Germania.

Agenția Havas anunță, că Clémenceau a făcut declarația, că mareșalul Foch a primit îndrumarea să întrerupă tratativele cu comisia de armistițiu a aliaților din teritoriul ocupat, dacă mișcările bolșeviste din Germania vor mai continua cursul de până acum.

Din republica maghiară.

Frământări interne.

În politica republicei maghiare singurul punct crezut de un punct fix, este ministrul președinte Károlyi, Corabia guvernului Károlyi a rătăcit însă până azi, isbită de valuri furioase, în toate direcțiile. Acum s'a împotmilit. Decepțiile cari trebuiau să vie și desiluziile ce le prevedeam — dar mai cu osebire terorismul bolșevist, care a prefăcut capitala republicei maghiare într'un cuib al anarhiștilor, au înlesnit deslănțuirea noiei furtuni, care încă nu se poate ști cum va preface stările cu desăvârșire întortocheate din republica maghiară.

După concepțiile socialiștilor maghiari numai comunismul poate fi punctul ultim din programul lor socialist. În republica maghiară însă există azi un puternic partid al comuniștilor cari fără a-și fi definit programul

până în țintele sale ultime, luptă cu armele anarhismului, terorismului și bolșevicizmului, pentru ajungerea primelor puncte ale unui program numit comunist. Iar socialiștii maghiari, cari în comuniști își văd pe tovarășii idealelor lor ultime și cele mai desăvârșite, nu se pot hotărâ să i-a atitudinea contra comuniștilor, contra anarhiei bolșevicizmului.

Li este și lor azi însă bătătoare la ochi lipsa disciplinei de partid, ce se manifestează în lupta politică a diferitelor partide maghiare. Fiecare vrea salvarea țării, dar până azi nu a înfăptuit decât era volniciei, a anarhiei — după care cam greu va urma alta mai bună. Republica maghiară trece azi prin a patra criză revoluționară.

Ziua și noaptea

În lungile parlamentări a diferitelor partide revoluționare maghiare în Budapesta. Joi noaptea în cursul constatării membrilor conziliului muncitoresc, comisarul guvernial dr. Pogány a făcut o senzație excepțională. A spus la cunoștința conziliului că are în sesiune acte sigure, că ministrul actual de războiu contele Alex. Festetic este un pri-mejdios contrarevoluționar, a încercat azi o lovitură de stat — dar fără să aibă succes. Membrii conziliului cu adâncă consternare au ascultat declarațiunea, care i-i soma ca să întârziere să concentreze întreagă puterea de stat în mâinile partidului social-democrat.

Toți miniștrii proletarilor

sunt gata să-și predece portofoliile, deci întreagă puterea guvernării, partidului social-democrat, — deși mulți afirmă că republica maghiară nu e matură pentru un guvernament curat socialist. Este însă tot mai deslușita dorința, ca prim-ministrul republicei maghiare să-l designeze din sânul său partidul socialist. Miniștrii socialiști Garami și Kunfi și-au înaintat, în culesul ședinței ministeriale de ieri abdicarea. Prim-ministrul Károlyi e bolnav — Cehii înaintează spre Vaț, — mitralierelor li se caută locuri tot mai potrivite în Budapesta — azi încă nu putem ști ce va aduce ziua de mâine pentru mica și întortocheată republică maghiară.

Conferența de pace.

Tratativilor de pace se vor începe în 13 Ianuarie, cu constătuirea prim-miniștrilor și miniștrilor de externe ai Franței, Angliei, Statelor Unite și Italiei. Îndată ce se va ajunge la înțelegere în privința felului tratativilor, vor începe tratativele în ședințe plenare, probabil în 18 Ianuarie. La tratativele acestea vor lua parte reprezentanții puterilor, cari au rupt legăturile cu puterile centrale. Se ia ca sigur, că Franța, Anglia, Statele-Unite și Italia vor avea câte 5 reprezentanți. Franța va fi reprezentată prin Clémenceau, Pichon și încă 3 politicieni. Mareșalul Foch, la dorința umanină a aliaților, va fi chemat să-și dea părerea asupra chestiilor militare. Celelalte națiuni: Belgia, Sârbia, Grecia, România și Portugalia vor avea câte 3 reprezentanți. Statele, cari au rupt legăturile cu dușmanul, dar n'au luat parte activă la războiu, vor trimite numai câte 2 reprezentanți.

Sarcina de a pregăti materialul conferinței de pace o are ministerul de externe. Conferința se va ține în ministerul de externe. (Havas).

Germania dorește o pace grabnică.

Guvernul german a rugat din nou pe aliați, să înceapă tratativele de pace pentru încheierea păcii generale. Aceleași demersuri le-a făcut și comisia germană de armistițiu.

Conferința de pace se va încheia probabil în curs de o lună.

Ziarul Daily Mail scrie: Ministerul de externe și ministerul de războiu englez lucrează ca în conferința de pace să se stabilească întâi principiile păcii generale. În ce privește libertatea mărilor, societatea popoarelor și regularea teritorială a Balcanului, vor hotărâ numai după încheierea păcii. E speranța, că la o lună dela începerea conferinței aliaților să se poată iscăli contractul de pace. Dar împlinirea dorinței acesteia atârână de numirea delegațiilor germani. Încă nu se știe care autoritate germană este în situația de a numi delegații. (Ag. Reuter).

Chestiunea Banatului.

În *Le Temps* din 19 Dec. M. G. Iakici, un patriot sârb, tratează drepturile Sârbilor asupra Banatului. Această publicație a lui Iakici n'a putut rămâne fără răspuns din partea Românilor. În nrul dela 26 Dec. a ziarului *La Roumanie* îi răspunde dl *Traian Lalescu* profesor la universitatea din București. Român a cărei familie este originară din Banat. Reproducem această scrisoare de interes pentru toți Români.

M. Iakici constată unitatea geografică și istorică a Banatului. „Niciodată de când cunoaștem istoria — spune M. Iakici, Banatul n'a fost o unitate administrativă nici militară.”

Trebuie să ne mirăm de-o asemenea afirmație. Fără să trecem la epoca romană, e fapt istoric că Banatul n'a format numai o provincie autonomă a coroanei ungare sau austriacă, ci sunt cunoscute doar și numele aproape a tuturor conților de Timișoara cari au administrat această provincie până la dominația turcească.

M. Iakici ar putea găsi în lucrările lui *Grise-lini* (1870) și în cele mai recente chiar ca și cel a lui *Leonard Boem*, toată cronologia acestor administratori ai Banatului. Va găsi între acești conți, afară de Ioan Huniade tatăl regelui Matia Corvinul, pe celălalt general de origine română, pe viteazul Petru Cneazul, care trebuie să fie bine cunoscut și la Sârbi, fiind chiar el care a fixat la 1481 frontiera Banatului, cu ocazia celei dintâi colonizării sârbești, foarte importantă de altfel, pentru a umplea golul produs prin războaiele cu Turcii. Sunt nenumărate documentele iscalite de regii ungari sau austrieci, în cari titlul de conte de Timișoara figura alături cu cel de prinț al Transilvaniei și al altor provincii.

Caracterul unitar administrativ a fost păstrat și în timpul ocupației turcești. Îi pot procura lui M. Iakici numele tuturor pașă de Timișoara. Această unitate e aceeași până în ziua de azi, față de toată fantazia administrativă maghiară, care în sfârșit, dacă n'ar fi existat, cum ar fi discutabila astăzi?

M. Iakici încearcă să zdrobească unitatea geografică a Banatului, separându-l în două părți distincte: partea muntoasă și șesul. E adevărat că suntem foarte încurcați față cu această argumentație, fiindcă tot în chipul acesta noi pierdem unitatea geografică în România, care regăsește exact în aceleași condiții fizice, Carpații până la Dunăre.

Împărtășesc întreagă opinia lui M. Iakici ce privește necesitatea unei alianțe între România și Serbia. Nu s'ar putea găsi două țări mai potrivite pentru o bună înțelegere.

Cea dintâi condiție însă, pentru a putea duce la îndeplinire acest scop, este de-a delătura toate pledoariile politice, contrarul cărei cărări o apucă M. Iakici provocându-se la autoritatea lui M. Take Anagnostiades, pentru a reuși să combată o rezoluție oficială. Trebuie păstrat terenul științific.

Până când prăstăm acest domeniu, discuția își păstrează interesul, pentru că reușește să delătura atmosfera grea a șovinismului național, atât de primejdios pentru prietenia noastră.

Dim acest punct de vedere toată lumea este de acord și recunoaște că Sârbi din Banat sunt colonizări recente, a căror început datează de pe la sfârșitul veacului cincisprezece pentru că să culmineze pe la 1690 sub regele Leopold. Această colonizare face parte din programul politic al curții din Viena și Bpesta, cari și-au început probele prin colonizări germane.

Este tendențioasă afirmația, că Banatul este un ținut român la ost și ținut sârbesc la vest, cu infiltrații de colonizări maghiare și germane în ambele părți. Adevărul este, că provincia română a Banatului a suferit complete colonizări germane, sârbești, maghiare, slovace, spaniole, franceze, italiene, de Bulgari și Tigani în cursul întregii epoci care cuprinde războaiele și ocupația turcească. Astăzi, forțele numerice de Germani și Sârbi sunt aproape echivalente, cu toate că numărul Germanilor e superior celui Sârbesc. N'au putut însă atinge majoritatea românească cu toate privilegiile publice și religioase pe cari le-au obținut totdeauna, în debrințul populației românești.

Insuși M. Iakici de altfel recunoaște caracterul acestor colonizări recente. Pentru a le evidinția și mai cu efect, savantul geolog sârb M.

Cviji a creat cuvântul nou „curențe metanastase” pentru a sa designeze mișcările interne și recente ale popoarelor balcanice după invazia turcească.

Ne permitem în fața acestor drepturi istorice și politice să amintim că asemenea curențe metanastase s'au produs și în sens invers, din România în Serbia. De partea opusă a Dunării în valea Timocului, trăiește o masă compactă de 150 mii Români (după statisticele sârbești), formând un bloc cu marile mase de români din Banat și Oltenia.

S'ar putea deci jertfi și de-o parte și de cealaltă, o frontieră naturală ca și Dunărea și înlocuită printr-o încercată linie etnografică? Este o chestie care se va prezenta cu gravitate la conferința de pace, și cel mai bun lucru ce l'am face și până atunci ar fi să pregătim din toată inima dreptatea unei soluții care să fie la mătineea momentelor istorice pe cari le trăim astăzi.

Trupele române în Baia-mare.

Silite cam de aceleași împrejurări ca și în Cluj și Arad, trupele române au intrat pe neașteptate în Baia-mare. Trupele maghiare cari s'au retras din Sătmar, în trecerea lor prin Baia-mare, la 7 Ianuarie, toată noaptea au pus pe străzi, din gară, asupra edificiilor românești, — mai cu osebire asupra casei diecesane, unde locuiește d. protopop Alexandru Breban, asupra căruia au tras pe stradă 5 împușcături — dar ca norocul nu l'au nimerit. C. N. R. din Baia-mare prin curier și telefon a cerut ajutor dela comandantul armatei române din Dej, de unde îndată au și pornit, în frunte cu un maior 200 soldați români, a căror prezență garantează azi siguranța și ordinea, pe seama tuturor. Cei pierde-vară sunt escortați la muncă silnică.

Cehii lau în stăpânire Pesta.

Trupele cehi au intrat în Nagymaros. — Ce zice Milan Hodzsa.

La 9 Ianuarie, se anunță din Budapesta, o deputațiune a Rutenilor l'a cercetat pe d. Milan Hodzsa, plenipotențiatul guvernului din Praga, și l'a rugat, să intervină la guvernul din Praga, ca armatele cehi să nu ocupe ținuturile locuite de Ruteni, unde de altfel în mai multe locuri sunt deja trupe regulate române. D. Hodzsa a răspuns:

— Cum vă puteți închipui că tocmai dvoastră să fiți cruțați, când peste două săptămâni armatele cehi vor fi în Budapesta.

Din Dioszeg se anunță, că trupele cehi de acolo, precum și celelalte cari sunt de-abungul Dunării și au cuprins orașele Dunaszerdahely, Párkányána, Léva, Érsekújvár și podul Dunării dela Esztergom, — au menirea de a intra în Pesta.

Cehii în tot locul susțin o ordine exemplară — furturile și tulburările de tot felul au încetat. Făcând un incunjur spre Ipolyág și Balassagyarmat. — Cehii vor sosi probabil în 15 Ianuarie la Vaț.

Budapesta. — *Pester Lloyd* anunță că trupele slovace n'au ocupat Nagymaros.

Trupele cehi-slovace au maintat până la gura râului Ipoly pe unde trece linia demarcațională. La Párkányána linia demarcațională trece prin mijlocul podului peste Dunăre. La Párkányána au sosit un nou tren cu trupe cehi-slovace. (A. T. U.)

Apel!

Incredințați din partea unei consfături a profesorilor, ținută la Sibiu în 15 (28) Decembrie 1918, cu convocarea unui congres al profesorilor români, rugăm pe toți profesorii școlilor noastre medii (licee, școli reale și comerciale, școli superioare de fete) și a școlilor de specialitate (școli normale și seminarii teologice) din Transilvania, Banat și părțile ungu- resti, precum și pe profesorii români dela aceleași categorii de școli susținute de fostul stat ungar, să participe la

Congresul profesorilor români

care se va deschide *Duminecă în 6 (19) Ianuarie 1919*, la orele 3 p. m. în Sibiu, în sala festivă a „Asociațiunei”. Se vor discuta următoarele probleme:

1. Organizarea profesorilor.
2. Raportul școlilor secundare și superioare față de stat.
3. Planul de învățământ.
4. Cursul pregătit pentru profesori.
5. Recrutarea profesorilor în viitor și înființarea unei universități române în Transilvania.
6. Salarizarea.

Sibiu, 21 Dec. 1918 (3 Ian. 1919).

Gavril Precup,
prof. la liceul din Blaj.

Romul Cădea,
prof. la sem. teol. Sibiu.

INFORMAȚIUNI.

Atentat în contra ministrului președinte al Boemiei. În Praga, un tânăr a comis un atentat în contra prim-ministrului Kramarz. Mercuri după amiază, când Kramarz voia să părăsească palatul ministerial un tânăr cu numele *Ludovic Stasny* a tras asupra lui două gloanțe de revolver fără ca să-l fi nimerit. Glonțul adevărat s'a oprit în cartea de însemnări ce-o purta prim-ministrul în buzunarul jachetei în partea stângă a pieptului în dreptul inimii. Atentatorul s'a prezentat în repetite rânduri în palatul ministerial cu scopul de-a obține audiență. Este un tânăr de 24 ani, cancelist în oficiul trenurilor din Praga. A fost deținut și ascultat. Mărturisese că face parte din partidul social-democrat ceh, și că de mult s'a pus la cale atentatul de către o asociație despre care nu vrea să dea nici un amănunt.

Atentatul a produs în toată Praga o agitație enormă. Mulțime imensă s'a adunat pe străzile principale pentru ca să demonstreze în contra atentatului. Poliția a reușit abia cu mare greutate să susțină ordinea și să liniștească populația agitată împotriva bolșevicilor. S'a lăsat adică svonul că atentatul ar fi fost pus la cale de către bolșevici. Mulțimea a înscenat demonstrații în fata redacției ziarului *Pravo Lidu* din cauza agitațiilor acestor ziar al căror rezultat credeau să fie atentatul.

Mai mulți oameni au fost deținuți. Ultimele știri din Praga anunță că atentatorul spune că este anarhist. S'a constatat că anul trecut a fost eliminat din academia de comerț și de atunci este cancelist la tren. Atentatul, după toate probabilitățile l'a pregătit de multă vreme, deoarece dela începutul lui Ianuarie s'a prezentat în fiecare zi la audiențele generale din *Hrandsn*. I s'a făcut cercetarea stării mentale și părerea medicilor este că e de *mentalitate normală, dar fanatic*. Mărturisește că prim-ministrul a fost condamnat la moarte de către un partid și el a comis atentatul din încredințarea acestui partid asupra căruia nu vrea să dea nici un amănunt.

Căt'e toate băncile! Pentru discutarea mai multor chestiuni, ce interesează deaproape băncile în situația schimbată, Vă rugăm să trimiteti un delegat la consfătuirea, care se ține în ziua de-2 (12) Ianuarie 1919 în Sibiu, sala festivă comitatensă, la orele 10 a. m. — Șeful resortului: *Dr. V. Bonțescu* m. p. Secretar general: *Ionel Comșa* m. p.

Pierderile Italianilor. După un comunicat al comandamentului suprem italian, cifra totală a pierderilor suferite de armata italiană pe toate fronturile, în timpul războiului, e de: 460.000 morți dintre cari 16.362 ofițeri și 947.000 răniți, dintre cari 33.310 ofițeri. Pe fronturile din afară de Italia, cifra totală a morților e de 7934 morți și 15.595 răniți. Numărul indivizilor deveniți în parte sau în total invalizi, pe urma rănilor și boalelor contractate pe front, ar trece de 500.000. Cifrele acestea arată mărimea sacrificiilor făcute de Italia și importanța concursului ei pentru victoria comună. (Ag. Italiană).

Oficiantii români sub domnia maghiară. Cred că interesează să vedem că sub domnia Maghiarilor câți Români au aflat un os de ros prin oficii. Datele ce urmează vorbesc destul, nu mai avem lipsă de comentariu. În cele 26 comitate pretinse de Români au fost: în centrul comitatelor 843 funcționari, români 31, în cercurile pretoriale 673, români 40, notari comunali 833, români 257, în orașele libere regești 566, români 1, în orașele mici municipale 1087, români 93, la finanțe (di-

reciuni și oficii de dare) 856, români 51, la judecătoria (juzi) 800, români 50, numărul total 5658 *funcționari*, din cari 523 *români*. În cercuri, dintre cei 40 ofițieri români au fost: protopretori 7, pretori 15, practicanți bacalaureați în drept 3, ceilalți 15 grefieri. Dintre funcționarii străini sunt bacalaureați în drepturi 1940, români bac. în drept: 156. Pe teritoriul celor 26 comitate avem advocați români 402. Datele acestea le-am scos din „Magyarország tisztii czim és névtára XXXVII évfolyam” anul 1918, edat de oficiul central de statistică din Budapesta. — *Tit Vuculescu*.

Recunoștință pentru ținută bravușoasă. Pentru ținuta bravușoasă cu ocazia ocupării teritoriului dela Braniste, se exprimă laudă domnilor: *Sabin Bancu*, comandantul gardelor naționale din cercul Brad și locotenent *Iancu Lovciuc* dela garda națională din Deva, din partea șefului armatei și al siguranței publice.

Cununie. Ieri a avut loc în Arad cununia dsoarei *Veturia Petran*, fiica fostului profesor Ioan Petran, cu d. *dr. Ioan Moldovan* medic major. Serviciul l-a celebrat P. S. Sa episcopul I. Papp asistat de doi preoți.

Internarea lui Mackensen. Generalul Mackensen, în ordinul comandamentului suprem francez, a fost dus din castelul, în care era păzit de soldați francezi, spre a fi internat în Salonic. De aici probabil va fi dus la Paris. Guvernul maghiar a protestat împotriva internării și a dispus ca un exemplar al protestului să se dea lui Mackensen. Protestul însă n'a fost luat în considerare.

Cauzele internării încă nu sunt cunoscute; probabil însă Mackensen va trebui să răspundă petru volnicile nemai auzite săvârșite de armata lui la retragerea din România.

Apel. Frați colegi din dieceza Gherlei! A sosit momentul când deocamdată noi trebuie să ne creștem planul învățământului nostru primar. Știm cu toții la câte șicanări am fost expuși prin legea apponyană, știm că multe din reuniunile noastre s'au spus cuvântul, și s'au formulat planul provizoric. Ca 1 Faur a. c. să nu ne așteptăm nepregătiți ori să facă fiecare de capul său, rog pe președintele reuniunii noastre să în cel mai scurt timp posibil să convoace o adunare extraordinară, unde învățătorimea să-și spună cuvântul. — *Gavril Pop*, inv.

Adresă către toți negustorii și industriașii rom. În situația schimbată, interese superioare economice pretind ca negustorii, industriașii și meseriașii români să folosească toate mijloacele potrivite ca munca lor să fie cât mai rodnică, atât în folosul lor cât și a statului român. Pentru discutarea acestor mijloace, vă rugăm să delegați din negustorii, industriașii și meseriașii din orașul și comitatul dvoastră un număr potrivit, care să ia parte la consfătuirea, ce se ține în 3(16) Ianuarie în Sibiu, sala comitatului la ora 10 a. m. Sibiu 3 Ianuarie 1919. — Șeful resortului: *Dr. Victor Bontescu*. Secretar general: *Ionel P. Comșa*.

Comercianții și meseriașii români din Arad și jur sunt rugați să se întrunească Duminică în 12 Ian. n. în oficiul episcopesc din curtea bisericii gr. ort. române, pentru alegerea delegaților la consfătuirea convocată pe 3 (16) Ianuarie la Sibiu.

† **Victor Mandea**, inginer la căile ferate a înecat din viață după un morb greu în 23 Dec. n. la orele 5 d. a. Inmormântarea a avut loc în 25 Dec. n. la 11 ore a. m. din capela spitalului Carolina din Cluj.

Credit de 100 miliarde pentru potolirea foametei. Agenția Reuter anunță din Washington, că președintele Wilson a provocat Congresul să încuviințeze suma de 100 milioane de dolari pentru potolirea foametei, de care suferă Europa.

Banii se vor întrebuința pentru cumpărarea de alimente pentru Rusia, Polonia, Austria și fosta Ungarie.

Sigilarea banilor de hârtie. Guvernul central din Belgrad a ordonat sigilarea tuturor bancnotelor cari se află pe teritoriul regatului sârb, croat și sloven ocupat până azi. Sigilarea bancnotelor s'a început la 7 Ianuarie și se va efectua în curs de 2 săptămâni. Sigilarea o vor executa oficiile orașenești. În Szabadka comitele Matievic a incredințat pe Matei Dulici, prim exactorul de dare, cu instituirea alor 20 comisii, cari să efectueze sigilarea. Comisiunile vor fi compuse din ofițieri dela administrație. Toate bancnotele, înțelegând aici și pe cele de 1 și 2 cor., vor fi sigilate, iar

cele de 10 cor. vor fi și improcolate după numărul de serie. Proprietarii bancnotelor se pot prezenta înaintea oricărei comisii, unde sigilarea se va face în prezenta lor, — și tot atunci își reprimște banii. Bancnotele sigilate deocamdată își păstrează valoarea lor nominală, — iar cele nesigilate își pierd valoarea.

Patriarhat sârbesc în Belgrad. Din Belgrad se anunță, că în Carlovei s'a ținut conferința întreg episcopatului sârbesc și s'a hotărât, ca biserica ortodoxă sârbească, din toate părțile, să fie unită într'un patriarhat cu sediul în Belgrad. O delegație specială va merge la Cernăuți, să aducă la cunoștință, că biserica din Dalmația se desface de legăturile cu mitropolia din Cernăuți. În Belgrad se va înființa o academie teologică.

Cunună eternă. Ca răscumpărare a cununii pe sicriul lui Iuliu Herbay fost secretar al băncii de asigurare „Transsylvania” a solvit la fondul alumnului școalelor medii din Brașov Silvia dr. Plopu Budapesta 100 cor., Delia dr. Orban Budapesta 100 cor., dr. Emil Coste și soția Budapesta 100 cor., dr. Liviu Tămășdan, adv. Arad 100 cor., Fabriciu Manuilă protopop Lipova 100 cor.

Bulgarii. Călătorii veniți din Silistra se plâng de atitudinea Bulgarilor, cari fac toate mizeriile posibile autorităților românești. Cu câteva zile înainte de venirea Românilor, actualul ministru de interne al Bulgariei d. Musanoff a venit în automobil prin Cadrilater și a anunțat populația că ocupația română n'ar fi decât vremelnică, până la pacea generală. Trupele cari mențin ordinea sunt nevoite să fie cât se poate de severe față de populația bulgară. Din contră, populația turcă ne-a îmbrățișat cu multă simpatie. Să sperăm că guvernul nu va întârzia să ia măsurile convenite pentru a arăta dușmanilor noștri că, Cadrilaterul este și va rămânea românesc. (D.)

Instiințare. Prelegerile la institutul nostru se vor reîncepe în 21 Ianuarie st. n. 1919. Nășud, la 2 Ianuarie 1919. — *Directiunea gimnaziului superior fundational*.

Explicație. Informația publicată sub titlul „Garnizoana din Arad” într'un număr trecut a fost scrisă sub impresia unei știri publicată cu litere marcante în „Aradi Ujság”. N'a fost intenția noastră, ca să întrebuințăm cuvintele aspre la adresa întregii garnizoane, ci numai la adresa acelor irresponsabili, cari atentează la viața oamenilor pașnici pe ulițele Aradului. Noi niciodată nu vom scrie un singur cuvânt care ar jigni pe un om de omenie.

Aviz. Secția propagandei naționale s-a îngrijit, ca să apară în curând Colecții de cântece naționale, azi de mare trebuință pentru fiecare comună românească. Publicația se face în broșuri separate: 1. Cântece naționale pentru 2 voci, (școlari) prețul cor. 6. 2) Cântece naționale pentru cor de bărbați. Prețul cor. 10. 3) Cântece naționale pentru cor mixt. Prețul cor. 12. Cheltuielile cu posta e subînțeleasă în preț. Broșurile sunt în lucrare și apar în termen de 2—3 săptămâni. Fiecare comună română să grăbească a le comanda fără întârziere, trimițând prețul pe adresa: *Dr. Ioan Suciu*, Sibiu strada Cismădiei nr. 4, etaj I. nr. 46. Venitul curat al acestei întreprinderi este menit pentru augmentarea „Fondului pentru propaganda românească”. — Secția propagandei naționale.

Organele de publicitate naționale sunt toate rugate a publica gratuit acest aviz în 10 numeri

SERVICIUL NOSTRU TELEGRAFIC.

București. — Comitetul apărării naționale din Iași a început o vie acțiune contra bolșevismului. (Ag. Dacia).

București. — Odessa s'a declarat oraș independent. (Ag. Dacia).

București. — Maria Miclescu a stat în serviciul poliției secrete germane, a fost arestată și trimisă în fața curții marțiale. (Ag. Dacia).

București. — Corespondența cu Bucovina și Transilvania va începe cu 1 Ianuarie. (Ag. Dacia).

București. — Comandamentul francez din Ruscuc a interzis apariția ziarului bulgar *Rainic*, care

sta în solda Nemților și ducea campanie contra Românilor, scriind că Românii în Transilvania sunt în minoritate. (Ag. Dacia).

București. — Vaporul austriac Iris, care circula pe Dunăre fără rost a fost confiscat. (Ag. Dacia).

București. — Guvernul a hotărât anchetarea acțiunii tuturor funcționarilor publici în timpul ocupației și pedepsirea celor cari au lipsit dela datoria către țară. (Ag. Dacia).

București. — Azi au fost chemați în fața curții marțiale pentru anchetă Virgil Arion, Stere, Nenițescu, Pătrășcanu, Beldiman Vasile, Barnoski, P. Ciorăneanu și Teodorescu, cari au fost acuzați că au lucrat cu dușmanul contra țării și a dinastiei (Ag. Dacia).

București. — Trenurile București—Paris vor începe să circule în 5 Ianuarie. (Ag. Dacia).

București. — Legătura telegrafică și telefonică cu Transilvania se va face prin Brașov și Sibiu. Centralizarea și transitarea va fi în Sibiu. (Ag. Dacia).

București. — La Cernăuți s'a ținut un congres al naționaliștilor la care au participat reprezentanții români, polonezi și germani. O rezoluție votată în unanimitate recunoaște unirea Bucovinei cu România. (Ag. Dacia).

București. — În urma stăruințelor fruntașilor ieșeni guvernul a făcut promisiuni că va acorda o sumă de 10 milioane lei, necesară pentru refacerea Iașilor. (Ag. Dacia).

București. — Guvernul bulgar s'a remaniat în modul următor: Teodoroff (naționalist) — președinte de consiliu și afacerile externe, dr. Daneff (progresist) — finanțe, Musanoff (democrat) — interne, Liapceff (democrat) — război, Dragieff (țărănesc) — agricultură, Bacaloff (țărănesc) — comerț, dr. Bioroff (socialist) — justiție. Două locuri au rămas necomplinite, cari probabil vor fi ocupate de Genadieff (stambulist) și Stambulischii șeful partidului țărănesc agrar bolșevic. (Ag. Dacia)

București. — S'a hotărât de acord cu aliații ca toate locomotivele și vapoarele germane rămase în Bulgaria să fie aduse în România și puse la dispoziția direcțiunii Căilor Ferate Române. Ele vor fi aduse în țară cel mai târziu în 2 săptămâni.

Belgrad. — Prințregentul Sârbiei, Alexandru a lansat o proclamațiune către toți Slavii de sud, în care anunță reformele agrare și spune că congresul de pace va aduce uniți toți Slavii de sud și nici un colț de pământ locuit de Slavi nu va rămânea sub stăpânire străină. (Ag. Dacia).

Viena. — Aci a sosit comisia americană pentru studiarea relațiilor naționalităților din Austria. Comisiunea va raporta congresului de pace, care va lucra pe baza acestui raport. (Ag. Dacia).

Geneva. — La propunerea puterilor, cari sunt de acord în preliminarele de pace, lucrările congresului de pace încep la 14 Ianuarie. (Ag. Dacia).

Geneva. — Biroul internațional socialist din Lausanne a convocat congresul socialist pe 25 Ianuarie. Huysman a plecat la Paris, iar van Kol la Bruxelles pentru a discuta programul chestiilor la ordinea zilei. (Ag. Dacia).

Paris. — Foch va lua parte la conferința de pace. Wilson a anunțat prim-ministrului Clemenceau, că el va lua parte la conferința de pace în calitate de președinte al guvernului american. (A. T. U.)

Belgrad. — Pe 15 Februarie a fost convocat cel dintâiu parlament jugo-slav. (A. T. U.)

Berlin. — Luptele între trupele credincioase guvernului și trupele Spartacus continuă. Mâne se va proclama cea mai riguroasă stare de asediu și statariul. Probabil că prin aceasta se va decide lupta. (A. T. U.)

Redactor responsabil: **Dr. Sever Miclea**.
Editor responsabil: **Aurel Rusu**.

CEL MAI MODERN INSTITUT
TIPOGRAFIC ROMÂNESC DIN
UNGARIA ȘI TRANSILVANIA.

„CONCORDIA”

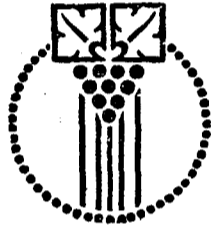
TELEFON
Nr. 750.

SOCIETATE PE ACȚIUNI.

TELEFON
Nr. 750.

ARAD

STRADA ZRINYI, NUMARUL 11a.

Fiind aprovizionat cu cele mai moderne mașini din străinătate și patrie ca: mașini de cules, mașini de tipar, mașini de tăiat și mașini de vărsat clișeele, precum și cu cele mai moderne litere, primește spre executare tot felul de opuri, reviste, foi, placate, registre, tipărituri pentru bănci și societăți, precum și tipărituri advocaționale, invitații de logodnă, cununie și pentru petreceri. Anunțuri funebre se execută cu cea mai mare urgență. Se execută tot felul de lucruri de aceasta branșă dela cele mai simple până la cele mai fine.

Executare
promptă.

Prețuri
moderate.